

ВИСНОВОК

**рецензента, доктора педагогічних наук, професора С.П. Кожушко
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційної роботи
Мединської Світлани Іванівни на тему:
«Формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх
фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання»,
що представлена на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 015 – професійна освіта**

В умовах сьогодення, коли світова туристична галузь успішно надолужує втрати, що спричинила пандемія COVID-19, а Україна, потерпаючи від війни, продовжує розвивати в'їзний і виїзний туризм, питання підготовки фахівців нової генерації саме для цієї галузі набуває особливого значення.

Усвідомлюючи те, що туризм є однією з найбільш глобалізованих галузей економіки, вкрай необхідні такі фахівці, які вміють ефективно комунікувати, враховуючи культурні особливості як отримувачів туристичних послуг, так і партнерів. У зв'язку з цим полікультурна комунікативна компетентність є однією з ключових навичок для працівників сфери туризму оскільки включає знання про інші культури, повагу до цінностей різних країн і народів, здатність уникати міжкультурних конфліктів, що є критично важливим для успішної професійної діяльності. Тому якісна підготовка фахівців, які мають не тільки фундаментальні професійні знання, а й розвинуті навички спілкування у полікультурному середовищі є пріоритетом для освітніх установ, де ведеться підготовка таких спеціалістів.

У цьому контексті важливим є впровадження певних освітніх підходів, які дозволяли би інтегрувати полікультурну комунікативну компетентність в навчальні програми, спираючись як на вітчизняні практики, так і на світові здобутки через міжнародну співпрацю з університетами та організаціями, що спеціалізуються у цій сфері. Отже, дослідження теми «Формування

полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання» дозволяє не лише покращити якість підготовки фахівців, але й сприяти інтеграції вітчизняної освітньої системи до світових стандартів.

У зв'язку з цим важливість та актуальність дослідження, що рецензується, не викликає сумніву.

Окремо слід зауважити, що дисертаційна робота відповідає основним напрямкам досліджень науково-дослідної лабораторії інноваційних методів навчання кафедри психології та педагогіки Університету імені Альфреда Нобеля, що проводяться у межах комплексної наукових тем: «Теоретико-методологічні засади професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (номер державної реєстрації 0122U200059), а також кореспондується з іншою науковою темою, що досліджується в університеті, - «Дослідження стану та перспектив розвитку ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг: економічний та соціальний аспекти» (номер державної реєстрації 0120U002167).

Структура роботи є чіткою й логічно вибудованою та відображає послідовність етапів теоретико-експериментального дослідження.

Зміст дисертації свідчить про глибину професійного мислення авторки, креативність, широку ерудицію, здатність до всебічного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів.

Найбільш вагомі наукові результати роботи

Закцентуємо увагу на деяких найвагоміших, з нашої точки зору, конкретних результатах дисертаційного дослідження більш детально.

1. Безумовною позитивною рисою роботи Мединської С.І. є проведений нею аналіз стану досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці. Ґрунтовно висвітлені теоретичні та методологічні засади дослідження. Чітке

формулювання його вихідних положень – це результат залучення авторкою широкої української та зарубіжної теоретичної бази як з питань формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму, так і з питань організації змішаної форми навчання здобувачів вищої освіти.

2. У дисертаційній роботі містяться чіткі обґрунтування основних понять, якими оперує дослідниця в процесі своїх наукових розвідок. На особливу увагу заслуговує саме авторське бачення феномена *«полікультурна комунікативна компетентність майбутніх фахівців у галузі туризму»*, що трактується як інтегративне соціально значуще утворення особистості, яке забезпечує якісне виконання багатовекторних професійних обов'язків через взаємодію, взаємовплив та спілкування з представниками різних культур з самоідентифікацією особистості в суспільстві в умовах мультикультурності та її інтеграцією в полікультурний світовий простір зі збереженням взаємозв'язку з рідною культурою на засадах рівноправності, толерантності, визнання багатства культурної спадщини, культурного розмаїття та певних моральних ціннісних орієнтацій і ставлень.

3. Оригінальним є авторський погляд на поняття «змішане навчання», з акцентом на його особливості при підготовці майбутніх фахівців у галузі туризму, яке трактується у контексті дослідження як будь-який продукт, за допомогою якого можна створювати, переглядати, поширювати, змінювати, зберігати, вибирати, передавати й отримувати інформацію електронними засобами в цифровій формі. Окремо відзначимо глибокий аналіз можливих моделей змішаного навчання та їх використання в залежності від поставлених цілей.

4. Заслуговує на увагу висновки здобувачки стосовно раціонального поєднання традиційних інтерактивних технологій (діалогічно-дискусійних, ігрових, кейсових технологій, технологій фасилітації, вправління тощо) з

цифровими технологіями (мобільного навчання, технологіями віртуальної та доповненої реальності, використанням YouTube каналів, інтерактивних онлайн-дошок тощо), та програмам віртуальної мобільності й віртуального обміну з застосуванням методики CLIL під час реалізації змішаного навчання в закладах вищої освіти України.

5. Слідуючи логіці розкриття обраної теми дослідження, дисертанткою науково обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено модель формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання, яка містить такі блоки: концептуально-цільовий, змістово-реалізаційний, результативно-оцінювальний, та реалізується на основі певних моделей змішаного навчання, які визначено як найбільш оптимальні в сучасних реаліях українського суспільства (віртуально-збагачена модель, ротаційна модель й моделі самостійного змішування).

На підставі зазначеного констатуємо, що дослідження Мединської С.І. має наукову новизну та теоретичне значення.

Практичне значення отриманих результатів

Спираючись на результати проведеного експериментального навчання, авторка доводить, що розроблена нею та впроваджена в освітній процес модель формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання є життєздатною та перспективною у використанні.

До практичних здобутків слід також віднести оновлення змісту освітніх компонентів таких дисциплін як «Менеджмент у туризмі», «Маркетинг у туризмі», «Організація екскурсійних послуг», «Ділова іноземна мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням»), впровадження авторського спецкурсу «Ефективна комунікація в полікультурному туристичному бізнес-середовищі» за методикою CLIL, а також формування складників полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму через

реалізацію діалогічно-дискусійних, ігрових (ділові, рольові, соціально-психологічні ігри, «Культурна капсула країни»), проектних, кейсових, цифрових технологій, технологій фасилітації, вправління.

Реалізація обґрунтованих, ретельно розроблених та перевірених практичних рекомендацій стосовно формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму відбувається і за рахунок організації позааудиторній роботі, зокрема через запропоновану «Майстерню міжнародних бізнес-комунікацій» (майстер-класи, воркшопи від спікерів-практиків з бізнесу) та реалізацію програм віртуальної мобільності й віртуального обміну, діяльності розмовних (дискусійних) клубів.

Валідність отриманих результатів

Переконливою вважаємо доказову базу експериментальної перевірки ефективності структурно-функціональної моделі формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання, що представлена в частині 2.3. «Аналіз ефективності моделі формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання». За даними, представленими у роботі, до експерименту було залучено 164 студентів та 16 викладачів ВНЗ різних регіонів. Розроблений інструментарій та сукупність методик, за якими відбувалася діагностика компонентів полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму, є обґрунтованою, логічною та забезпечує об'єктивність отриманих результатів.

Авторкою математично доведено, що практична реалізація моделі формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання призвела до суттєвих статистично значущих змін у рівні сформованості окресленої компетентності здобувачів вищої освіти експериментальних груп.

Загальна оцінка змісту дисертації та повнота викладення отриманих наукових результатів у наукових виданнях

Структура роботи є логічною й адекватно відображає напрямок та етапи руху теоретичної та практичної частин дослідження. Розділи роботи вдало структуровані та в повному обсязі відповідають за змістом меті дослідження. Внутрішня структура кожного з розділів виправдана та свідчить про здатність здобувача до системного охоплення досліджуваних педагогічних процесів і явищ. Результати і висновки, як по кожному розділу, так і загальні, є лаконічними і змістовними та свідчать про ґрунтовну наукову підготовку авторки. Анотація стисло відображає зміст роботи, представляє основні результати виконаної дослідницької роботи та публікаційну активність Мединської С.І. за темою дисертації.

Інші структурні елементи рукопису – Список використаних джерел та Додатки, є додатковими позитивними рисами роботи.

Загальні висновки та рекомендації

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та побажання:

1. Дисертація значно виграла б завдяки більш широкому аналізу наукових праць, які розкривають існуючий досвід і погляди науковців на зміст і методи формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму за кордоном.

2. На сторінках 152–153 подано моделі змішаного навчання, які авторка зазначає як найбільш оптимальні з урахуванням зовнішніх загроз в Україні (ротаційну (ротація за станціями, перевернутий клас, індивідуальна ротація), самостійного змішування й віртуально збагачену). Ми вважаємо, що доцільно було б розглянути їх застосування в контексті професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму.

Проте, висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження.

В цілому, дисертаційна робота Мединської Світлани Іванівни безсумнівно є самостійним і цілком завершеним результатом наукової роботи дослідниці, її актуальність та значущість для вирішення певних педагогічних проблем не викликає сумнівів та має всі підстави для подальших комплексних наукових розвідок.

У зв'язку із вищевикладеним вважаю, що дисертаційна робота С.І. Мединської на тему «Формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання», повністю відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341) та рекомендується до захисту на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 – Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
ВНЗ «Університет імені Альфреда
Нобеля»

С.П.Кожушко

С.П.Кожушко

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ

С.П.Кожушко

Дата «   »   р.

КОЖУШКО СВІТЛАНА ПАВЛІВНА

Результат перевірки підпису	Підпис вірний
П.І.Б.	КОЖУШКО СВІТЛАНА ПАВЛІВНА
РНОКПП	2104303389
Організація (установа)	ФІЗИЧНА ОСОБА
Код ЄДРПОУ	
Посада	
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для даних від Надавача)	12:39:42 26.12.2024
Сертифікат виданий	КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер	5E984D526F82F38F040000006796A4014ED4C805
Тип носія особистого ключа	Захищений
Алгоритм підпису	dstu4145
Тип підпису	Кваліфікований
Формат підпису	CAAdES-T
Сертифікат	Кваліфікований